

1. Slovenske dežele v predmarčni dobi

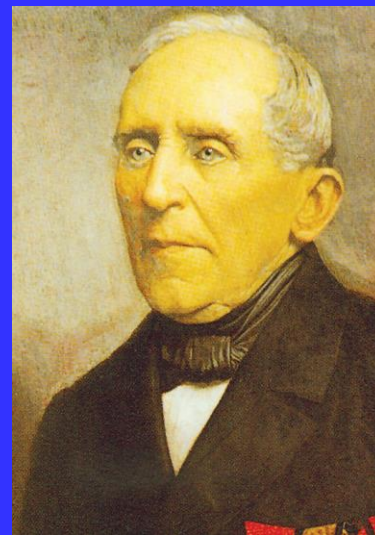
Slovenske dežele so del avstrijskega cesarstva – v veljavi je Metternichov absolutizem:

- **Nemščina** - uradni jezik
- **Slovenščina** - v javnem in uradnem življenju se ni uporabljala, večina ljudi (kmetje, delavci, nižje meščanstvo) je govorila slovensko.
- **Narodna zavest** (Slovenci so en narod) se je krepila,
- **Slovenski izobraženci** so vsak na svojem področju veliko storili za Slovence, slovenski jezik in kulturo – delili so se na dva tabora:

KONZERVATIVNI TABOR sodelovanje z oblastjo	LIBERALNO-DEMOKRATIČNI TABOR svobodomiselni izobraženci
Jernej Kopitar, dr. Janez Bleiweis Kmetijske in rokodelske novice pozornost kmetu in malemu obrtniku; zavračali so liberalizem. Pisava bohoričica	France Prešeren, Matija Čop, Andrej Smole, Kranjska čbelica ustvarjati književnost tudi za meščanske izobražene bralce in inteligenco Pisava gajica

Proti ilirizmu – ideji o povezovanju južnih Slovanov v en narod z enim knjižnim jezikom

POMEMBNE OSEBNOSTI

- **Dr. Janez Bleiweis** „oče naroda“
- Leta 1843 je začel izdajati časopis **Kmetijske in rokodelske novice**. Prinašale so **novosti** na področju sadjarstva, živinoreje, poljedelstva, praktične **nasvete** tudi gospodinjam, poročale so obrtnih razstavah ...

Z Novicami se je trudil za dvig izobraženosti kmeta in obrtnika ter pripomogel h krepitvi narodne zavednosti.

- **Konzervativni** tabor, kateremu je pripadal, se je zavzemal za ohranitev starega, za kmečko izobrazbo in da bi se Slovenci gospodarsko dvignili.

Škof Anton Martin Slomšek

Bil je narodni buditelj in učitelj, ki je s svojim ugledom uspel spodbuditi kultiviranje slovenskega jezika in širjenje narodne zavesti. S svojimi deli (med njimi zelo znano knjigo oz. berilo Blaže in Nežica v nedeljski šoli) je prispeval k **razširjenosti** slovenske pisane besede tudi **med preprostim ljudstvom**.

•Njegovo najpomembnejše delo: **prenos škofijskega sedeža** iz Št. Andraža v oddaljeni Labodski dolini **v Maribor** in preureditev škofijskih meja.

V liberalnem taboru je bil najvidnejši predstavnik **France Prešeren**, naš največji pesnik, avtor pesniške zbirke **Poezije, ki je slovenski jezik dvignila na raven drugih evropskih jezikov**.

Ta tabor se je zavzemal zato, da bi ustvarjali tudi literaturo za meščane in izobražence, njihovi nazori so bili liberalni - zavzemali so se za svobodo govora, združevanja in tiska

2. Revolucija 1848 v slovenskih deželah

“Tako imenitnega časa za vse Slovence še ni bilo, kar sonce sije in Bog ve, ali kedaj kaj takega za Slovence bode.”
Matija Majer Ziljski, Novice 1848

KMETJE, najmočnejši odziv - izbruh krajevnih **kmečkih uporov**:

- nehali so opravljati fevdalne obveznosti in zahtevali odpravo fevdalnih bremen.

- jeseni 1848 sprejeti **zakon o zemljiški odvezi**.

Revolucija, 1848, je v nekaj dneh zajela tudi **mesta v slovenskih deželah**.

Vznemirjenje je zajelo **meščanstvo, študente in delavce**.

Novice so prihajale s poštnimi kočijami, po železniških in telegrafskih zvezah, ustno so jih prinašali popotniki.

MEŠČANI

- Ljubljančani - zlasti mlajši **meščani** so si dali duška, pregnali so župana.
- Razrušili so mitnice ob vseh vhodih v mesto, zaradi česar je bila hrana dražja, uradnike pa razgnali.
- Ustanovili so tudi **narodno stražo** (čez 1000 mož).
- Mladi so ob obhodih po mestu vzklikali besede “svoboda, državljani”

4. Revolucija je bila zatrta in politično delovanje je začasno zamrlo

Sledi obdobje Bachovega absolutizma (do leta 1859):

Onemogočeno je bilo **politično delovanje**.

- Narodna gibanja so bila preganjana; uvedena je bila stroga **cenzura** tiska in govora. Narodno delovanje se je vrnilo le na **kulturno področje** (ustanovljena je bila Mohorjeva družba), napredek se je kazal tudi v **šolstvu** (slovenski jezik postane učni predmet v gimnazijah, uradne liste so začeli izdajati tudi v slovenščini)
- **Katoliška cerkev** je dobila nadzor nad šolstvom, (verouk - predmet); gimnazije – matura.
- Podpiranje liberalnega gospodarstva je pripomoglo k razvoju industrije, bančništva, obrti in gradnje železnic.